ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Қўрғонтепа тумани

2025 йил 3 январь

Судья: У.М.Бузурходжаев

Кўрғонтепа туманлараро иқтисодий суди, судья У.М.Бузурходжаев раислигида, Я.М.Абдурахмоновнинг суд мажлиси котиблигида, даъвогар- "Serfayz yer durdonasi" фермер хўжалигининг жавобгар- "Khantex-group" масъулияти чекланган жамиятидан 15 292 143 сўм асосий қарз ҳамда суд харажатларини ундириш тўғрисидаги даъво аризасини фермер хўжалик раҳбари Ш.Каримов (паспорт асосида) иштирокида, жавобгар вакили С.Назаркулов (ишончнома ва паспорт асосида) қатнашувида, Қўрғонтепа туманлараро иқтисодий суди биносида ўтказилган очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, суд қуйидагиларни

аниклади:

"Serfayz yer durdonasi" фермер хўжалиги (матнда "даъвогар" деб юритилади) Кўрғонтепа туманлараро иктисодий судига даъво аризаси билан мурожаат килиб, "Khantex-group" масъулияти чекланган жамияти (матнда "жавобгар" деб юритилади)дан 15 292 143 сўм асосий қарз ҳамда суд ҳаражатларини ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган фермер хўжалик рахбари даъво аризани қўллабқувватлаб, даъвони тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида даъвони тан олиб, даъвогар билан ўзаро ҳисоб–китоб қилинганида қарздорлик мавжудлиги аниқланганлигини билдириб, даъвогарнинг даъвоси бўйича қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд, тараф вакилларининг кўрсатмаларини, ишдаги мавжуд ҳамда тақдим этилган ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга кўра даъвони тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг(кейинги ўринларда матнда "ФК" деб юритилади) 8 ва 24-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Ишдаги мавжуд хужжатлардан аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2021 йил 2 апрелда №67-сонли пахта хом ашёсини харид қилиш бўйича фьючерс шартнома тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандида даъвогар 26,5 гектар ер майдонидан Андижон-36 навли 68,9 тонна пахта хом ашёсини етказиб беришни, шартноманинг 4.5-бандида эса жавобгар етказиб берган махсулот қийматининг 100 фоизи хисобидан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилганидан қолган қисмини 2021 йилнинг 31 декабрига қадар тўлаб бериш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Даъвогар томонидан жавобгарга тарафлар ўртасида тузилган шартномага асосан 2022 йил пахта хосили учун 17 022 кг 1 нав 1 синф жами 17 022 кг уруғлик пахта хом ашёсини икки томонлама электрон тартибда имзоланган ҳисоб-варақ фактурага асосан етказиб берилган.

Даъвогар етказиб берилган пахта хом-ашёси учун маблағларни тўлаш бўйича жавобгарга талабнома юборган, лекин жавобгар юборилган талабномани оқибатсиз қолдирганлиги сабабли судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгардан 15 292 143 сўм асосий қарз ҳамда суд харажатларини ундиришни сўраган.

Мазкур ҳолатда тарафларнинг мажбуриятлари контрактация(фьючерс) шартномасидан келиб чиққан.

ФКнинг 465-моддаси биринчи қисмига кўра, контрактация шартномасига мувофик қишлоқ хўжалиги махсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги махсулотини қайта ишлаб ёки сотиш учун бундай махсулотни харид қиладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш(топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи бу махсулотни қабул қилиш(қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш(тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Суд, тараф вакилларнинг кўрсатмаларини тинглаб, иш хужжатлари хамда такдим этилган хужжатларни ўрганиб чикиб, куйидагиларга кўра даъво талабларини асосли деб хисоблайди:

Тарафлар ўрасида тузилган шартноманинг 4,1 ва 4,2-бандларида пахта хомашёсининг харид нархи 1(бир) тоннаси учун 6 020 006 сўм этиб белгиланган, 2021 йил пахта хом-ашёси учун харид нархлари ўзгарганда харидор янги нарх бўйича хисобкитоб қилиши кўрсатилган.

ФК 356-моддасининг биринчи ва учинчи қисмларига кўра, шартномани бажарганлик учун тарафларнинг келишуви билан белгиланган баҳода ҳақ, тўланади, шартнома тузилганидан кейин баҳони ўзгартиришга қонунчилик ёки шартномада назарда тутилган холларда ва шартларда йўл қўйилади.

ФК 418-моддасининг биринчи қисмига биноан, сотиб олувчи товар ҳақини ушбу Кодекснинг 356-моддасига мувофиқ, белгиланадиган баҳода тўлаши, шунингдек қонунчилик, олди-сотди шартномаси ёки одатда қўйиладиган талабларга мувофиқ, тўловни амалга ошириш учун зарур бўлган харакатларни ўз ҳисобидан бажариши лозим.

Шартнома тузилганидан кейин топширилаётган пахта хом-ашёси бахоси ўзгартирилишини тарафлар шартномада белгилаб қўйган ва шунинг учун шартномага тегишли ўзгартириш киритиш хақида қўшимча келишув тузиш талаб қилинмайди.

Қолаверса, ФКнинг 363-моддасига биноан суд шартнома шартларини шарҳлашда ундаги сўз ва ибораларнинг асл маъносини эътиборга олади.

Шартноманинг шарти аниқ бўлмаса, унинг асл маъноси уни бошқа шартларга ва бутун шартноманинг маъносига таққослаш йўли билан аниқланади.

Агар ушбу модданинг биринчи қисмида баён этилган қоидалар шартноманинг мазмунини аниқлаш имконини бермаса, тарафларнинг ҳақиқий умумий хоҳиширодаси шартноманинг мақсадини ҳисобга олган ҳолда аниқланиши керак. Бунда барча тегишли ҳолатлар, шу жумладан шартнома тузиш олдидан олиб борилган музокаралар ва ёзишмалар, тарафларнинг ўзаро муносабатларида қарор топган амалиёт, иш муомаласи одатлари, тарафларнинг кейинчалик ўзларини қандай тутганлиги эътиборга олинади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Пахтачилик соҳасида бозор тамойилларини кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 2020 йил 6 мартдаги ПҚ-4633-сонли Қарори 2-бандининг "а" кичик бандида 2020 йил ҳосилидан бошлаб пахта хом ашёсининг харид нархини белгилаш амалиётидан воз кечилиши белгиланган.

Ушбу қарорнинг 3-банди билан Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Иқтисодиёт ва саноат вазирлиги, Ўзбекистон Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши, "Ўзтўқимачиликсаноат" уюшмаси билан биргаликда жаҳон бозори нархлари таҳлилидан келиб чиқиб, ҳар йили 1 декабрга қадар келгуси йил ҳосили учун кутилаётган минимал нархлар эълон қилинишини ҳамда бозордаги нархлар ўзгаришидан келиб чиқиб, ҳар чоракда ушбу нархларга тузатишлар киритилишини таъминлаш юклатилган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ушбу қарорининг 3-банди ижроси бўйича Узбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг 2021 йил ноябрдаги 04/024-4454-сонли хати билан янги минимал нархлар эълон килинганлиги маълум килинган ва ушбу хатнинг иловасига кўра, 1 кг пахта хом-ашёсининг "Андижон-35" тури 1 нави 1 синфи учун 7 030 сўм, 1 нави 2 синфи учун 6 850 сўм, 2 нави 1 синфи учун 6 420 сўм, 3 нав 1 синф учун 5630 сўм ва 3 нави 3 синфи учун 4 320 сўм микдорида минимал нарх белгиланган.

Иш хужжатларига кўра даъвогар жавобгарга 2022 йил уруғлик пахта учун 17 022 кг 1 нав 1 синф жами 17 022 кг пахта хом-ашёси топширган.

Асосий қарздорликнинг мавжудлиги 2024 йил 18 январдаги №1-сонли хисобфактура ва даъвогар томонидан бир томонлама тасдикланган 2024 йил 19 март куни тузилган №55-сонли солиштирма далолатнома тасдикланган.

Бундан кўринадики, даъвогарнинг 15 292 143 сўм асосий қарзни ундириш хакидаги талаби асосли.

Демак, жавобгарнинг даъвогар олдидаги 2022 йил учун уруғлик пахтадан бўлган қарздорлиги 15 292 143 сўмни ташкил этади. Ушбу холат хисоб-фактура, бир томонлама тасдикланган солиштирма далолатнома ва тарафларнинг кўрсатувлари билан ўз исботини топган.

Суд ишни кўриб чикиш билан боғлик суд харажатларини ундириш масаласини ўрганиб чиқиб, даъво талаблари тўлик қаноатлантирилганлигини инобатга олиб, ишни кўриб чикиш билан боғлик суд харажатларини жавобгардан ундиришни лозим топади.

"Давлат божи тўгрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Конунининг иловаси, 2-банди, а)-кичик бандига мувофик, иктисодий судларга бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг 2 фоизи микдорида давлат божи ундирилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмига кўра суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Суд, юқорида қайд этилган холатлардан келиб чиқиб, даъвогарнинг даъвосини тўлиқ қаноатлантиришни, жавобгардан даъвогар фойдасига 375 000 сом давлат божи, 37 500 сўм почта харажати ундиришни лозим топади.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 8, 234, 324, 333, 465-моддаларига асосланиб, Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодексининг 118, 176-180, 186-моддаларини қўллаб,

карор килди:

Даъвогарнинг даъво талаби тўлик каноатлантирилсин.

Жавобгар- "Khantex-group" масъулияти чекланган жамияти хисобидан даъвогар-"Serfayz yer durdonasi" фермер хўжалиги фойдасига 15 292 143 сўм асосий қарз, 375 000 сўм давлат божи хамда 37 500 сўм почта харажати ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Даъвогарнинг аризасига асосан даъвогар томонидан ортикча тўланган 152 921 сўм давлат божини қайтариш тўғрисила маълумотнома берилсин.
Мазкур хал қилув қаро ойлик муддат ичида Қўрғонтепа туманлараро иктисодий суди ор поят судига апелляция тартибида ёки

қонуний кучга киргач кассация

🛂 (протести) берилиши мумкин.